

Um ikki at vilja lurta eftir ráðum

Í gjár var var ráðstevna sett í Havn í samband við, at ein nýggj frágreiðing er gjord um føroyska sjúkrahúsvirkið. Sera stóru áhugi var fyri fundinum og høvdu fleiri hundræð fólk leitað sær út í Læraraskúlahøllina at lurta eftir donsku serfrøðingunum, sum gjørt hava frágreiðingina og vart eisini høvi hjá fólk at siga sína hugsan og at seta spurningar. Umframt henda fundin skuldi ein fundur verða í Klaksvík í gjárvöldið, og mikudagin verður ein líknandi fundur í Suðuroy. Tíðindablaðið Sosialurinn fer at hava fólk á øllum hesum trimum fundum. Vit meta sjúkrahúsmálið at vera eitt stórt og álvarsligt evni, ið vit øll eiga at tosa um. Vit eiga at siga okkara egnu hugsan og vit eiga at lurta eftir, hvat onnur halda um henda stóra almenna sektorin.

TAD eru gjordar fleiri frágreiðingar um, hvussu framtíðar bygnaðurin skal vera í føroyska sjúkrahúsvirkinum. Men av tí at hetta er eitt sera eynt mál og er at meta sum dynamitt, hvørja ferð onkur tekur málið upp, so hava frágreiðingarnar ikki verið tiknar fyri annað enn tað páppír tær eru skrivaðar á. Hetta sær nú eisini út til at fara at verða endin við tí seinastu frágreiðingini, sum verður viðgjörd á umrøddu fundum um landið.

UNDIR fundinum í Havn í gjár vart greitt frá frágreiðingini og nýttu fleiri av luttak-

ararunum høvi til at finna st. henni. Ein teirra var Knud Steina, lækni í Suðri. Hann kom við lemjandi kritikki av frágreiðingini, sum hann m.a. skýrði "løgnaftig". Síðani kom eisini fram, at ein meiriluti í figgiarnevndini longur hevur samtykt, at tær bygnaðarbroytingar, sum skulu gerast í sjúkrahúsvirkinum, skulu ikki verða gjordar við stóði í álutinum frá tí ráðgevarabólki, sum just nú hevur latið frágreiðing frá sær, t.v.s. sama frágreiðing, sum nú verður umrødd.

NÚ vita vit ikki rættiliga, hvat hesi orð merkja, men er tað so, at figgiarnevndin longu, áðrenn fólk hava høvi til at viðgæra frágreiðingina, hevur koldømt frágreiðingina, so kann verða spurt, hví vit í heila tíð skuldu biðja um hesa frágreiðing. Tað er landsstýrismaðurin, sum hevur fingið hana gjörda, og vart endamálið nettup at fáa nakrar óheftar og fakliga kvalifiseraðar danir til at gera eina frágreiðing. Nú skilja vit, at heldur ikki heilsumálaráðharrin er serliga glaður fyri partar av frágreiðingini. Tað hevur hann so loyvi til.

MEN álvaratos, hvør meiningin er í at biðja um eina sakliga og óhefta frágreiðing og gjalda pening fyri hana eisini, um hon bara skal leggjast í eina skuffu og ongantíð brúkast til nakka! Og hvør er meiningin longu áðrenn tú fær eitt orðaskifti um slíka frágreiðing, meira ella minni at koldøma hana og siga, at hon fer ikki at verða brúkt í sambandi við at fremja bygnaðarbroytingar í sjúkrahúsvirkinum?

NÚ visti landsstýrismaðurin á, at henda frágreiðing er góð at brúka sum grundarlag og sum stóði til at umrøða málið víðari. Tað kann hann hava rætt í, men framvegis tykist tað okkum ógvuliga lægt fyrst at skula biðja um eina fakliga meting av sjúkrahúsvirkinum, og tá hon so gongur ímóti tí politiska viljanum ella meirilutanum í landinum, at tveita frágreiðingina til viks longu, áðrenn tú hevur fingið eitt orðaskifti um hana.

TAD hvíli stór ábyrgd á øllum politikarum í hesum landi og ikki minst landsstýrismanninum at hetta málið ikki aftur endar, soleiðis sum tað hevur gjørt nú í eitt mannaminni, undir tabuevni, ið helst ikki skulu umrøstast almenn, men har politikararnir einsamallir sleppa at stýra allar gongdini - ikki út frá fakligum kriterium um, hvat tænar samfelagnum sum heild best og hvussu vit frægast brúka resursirnar í hesum so dýra almenna stovni, ið sum vit øll vita, alla tíðina er í menning og tí hevur tørv á framhaldandi nýløgum. Eitt eru bygnaðarbroytingar, nakað annað er at hava ein miðvísan politik á økinum, sum nettup stingur út í kortið, hvat tænar heildini av Føroya fólk best. Soleingi tú ikki torir at nerta við uppgávubýtið millum sjúkrahúsinu og soleingi tú setir sjúkrahúsinu upp ímóti hvørtum øðrum og tosar um lokalsjúkrahúsið í Havn er alt orðaskifti til onga nytta. Vit vóru nokur, sum hóast alt høvdu vónað, at vit við hesi seinastu frágreiðingini, í ta minsta fingi eitt sakligt orðaskifti. Tvørturímóti vísir tað seg nú, at alt kann

gera tað sama. Spurningurin vit reistu í seinastu oddagrein um at sýna vit og skil í hesum annars so kensluborna málið tykist við avgerðini hjá m.a. figgiarnevndini og annars støðutakanini hjá nógvum av politikarunum er longu nú vordin til einkis. Og nú meðan mong gníggja sær í lógnum og gleðast um, at henda danska/føroyska kanningin endar í pappirskurvuni, so spyrja onnur, hvat í veruleikanum fer at henda við okkara sjúkrahúsvirki, um vit framhaldandi nokta at lurta eftir nekrum ráðum frá øðrum um krøv til eitt framtíðar og nútímans sjúkrahúsvirki. Vit áttu at skammað okkum. SJÁLVANDI skulu vit kunna hava ymsar meiningar, men bara at seta kikaran fyri blindað eygð á allar ævi og alla tíðina fortongja veruleikan á hesum øki er so ikki nekrum til sóma. Sjalvandi telja arbeiðsplassini nóg, og tey hvørja heldur ikki við einum broyttum bygnaði her og nú. Mest av øllum átti tað at talt, at vit kunnu lata frá okkum til komandi ættarlið eitt vælverkandi, rationelt, bíligt og nútímans sjúkrahúsvirki. Og við teimum broytingum, sum henda á øllum økjum í dag og ikki minst við teimum peningaligu avmarkingum, sum eru í samfelagnum, mugu vit tryggja - ja tað er okkara ábyrgd - at vit fáa sum mest burtur úr resursunum. At halda fram sum nú við at menna og úthyggja try sjúkrahúsuttan at hugsa um resursir og tryggjeika fyri øll, fer heilt givið at koma okkara eina kanska í størri mun komandi ættarliðum aftur um brekku.

Jóannes Eidesgaard, landsstýrismaður setti ráðstevnu:

Ein føroysk loysn

-Landsstyret vil for en gang skyld benytte lejligheden til at lytte og notere sig de forhold, der skal indgå som vitale dele af den færøske model af vores sundhedsvæsen og specielt den færøske model af vores sygehusvæsen både på kort og langt sikt segði Jóannes Eidesgaard, landsstýrismaður m.a., tá hann setti ráðstevnuna um seinastu sjúkrahúsfaragreiðingina í Læraraskúlahøllini í gjár

Fundur á Læraraskúlanum 8. nov. 1993 um »Rapport om det færøske sundhedsvæsen«.

Jeg vil på vegne af Færøernes Landsstyre ønske alle deltagere til dette seminar om det færøske sundhedsvæsen velkommen, og specielt vil jeg byde repræsentanterne fra Danmark velkommen.

Grunden til, at vi har valgt denne form for seminar er, at det for landsstyret er af stor betydning, at vi netop får jeres synspunkter frem vedrørende det aktuelle emne. Til orientering kan det oplyses, at mødedeltagerne repræsenterer den primære sundhedssektor, sygehusvæsenet, medarbejdere fra den sociale sektor, socialforvaltningen, kommunerne, lagtinget, rigsombudsmanden og landsstyret.

Kort vil jeg nu redefør

for, hvorfor landsstyret har valgt at få en rapport om sundhedsvæsenet gjort netop nu.

Frem til ca. 1990 var der, som alle bekendt, en højkonjunktur på Færøerne, hvor næsten altting var muligt. Men siden 1990 er det gået meget stærkt den anden vej, ja vi er da flere, der mener, at det er gået alt for stærkt. Det har gjort det nødvendigt, at vi f.eks. inden for sygehusvæsenet har måttet skære bevillingerne med ca. 20%.

I de glade 80'erne kunne de fleste ønsker indfries, og det har højest sandsynligt medført, at vi på flere områder har haft en måske ikke tilfældig, men ihvertfald en dårligt struktureret udvikling.

For alle færingar og vel sagtens også for de færøske politikere har de sidste tre til fire år været meget turbulente. Vores finanslov er

blevet reduceret fra små 3 1/2 mia. kr. til godt og vel 2 1/2 mia. kr. Derfor har det været et krav til de færøske politikere, at de nugældende bevillinger bliver brugt mest hensigtsmæssigt, d.v.s. at vi må sikre os, at vi får den bedste og samtidigt den forsvarligste tjeneste for hver eneste bevilling krone.

I sommeren 1992 havde vi en vis uro omkring Landssygehuset i Tórshavn. Uden at komme nærmere ind på disse forhold, så diskuterede jeg i august måned samme sommer på et nordiskt møde det færøske sygehusvæsen med den daværende danske sundhedsminister Esther Larsen. Hon viste stor forståelse for de problemer, vi sloges med, og tilbød os i denne forbindelse assistance i form af rådgivning, hvis vi fandt det

nødvendigt.

Nu kunne man selvfølgelig fristes til at spørge sig selv, ja men hvorfor lave en ny rapport om sundhedsvæsenet, da der allerede findes flere andre udgaver. Men tager vi f.eks. DSI-rapporten, så blev den gjort i højkonjunkturiden og bærer sandelig også præg deraf, men er den selvfølgelig værdifuld som baggrundsmateriale.

Desuden har vi i disse sparetider oplevet mange modstridende synspunkter om, hvad der kan lade sig gøre, og om hvad der ikke kan lade sig gøre. Ikke desto mindre er det for den politiske og vel sagtens også for den administrative myndighed nødvendigt med nogle ret så klart definerede retningslinjer. Derfor tog landsstyret af tilbuddet fra den danske sundhedsminister, og arbejdet kunne gå i gang.

Jóannes Eidesgaard, landsstýrismaður setir ráðstevnuna. Mynd Jens C Vagn

De færøske repræsentanter i rådgivningsgruppen er udpeget af landsstyret, mens det danske sundhedsministerium har udpeget de danske repræsentanter.

Men lad mig inden jeg går videre præsentere medlemmerne i gruppen: Departementchef Jørgen Varder fra Sundhedsministeriet. Kontorchef Jens Bech fra Sundhedsministeriet. Overlæge Lone de Neergaard fra Sundhedsstyrelsen. Lægelig direktør H. J. Buchardt Hansen fra Rigshospitalet. Sygehusdirektør Hogni Joensen fra Færøernes Sygehusvæsen. Afdelingschef Johnny Winther Holbech fra Færøernes Landsstyre.

Sekretariatet har bestået af: Fuldmægtig Per Rønne Nielsen fra Sundheds-

ministeriet. Chefkonsulent Peter Werling fra firmaet Ernst & Young.

Et andet spørgsmål, der nok også er dukket op hos de fleste, er, hvorfor så bruge danske rådgivere i stedet for færøske eller måske rådgivere fra de øvrige nordiske lande.

Derfor er at sige, at det færøske sundhedsvæsen for det første er underlagt tilsynet fra den danske sundhedsstyrelse. Dernæst har det danske sundhedsvæsen vel altid været det forbilligede, som vi har færøsk side har brugt. Og det må så tilføjes, at det har ikke været noget dårligt forbillede, hvad kvalitet angår.

Men den vægtigste årsag til dette valg er foruden tilbuddet fra den danske minister også, at erfaringer

Framhald á síðu 13